

SAHTE VE KORSAN ÜRÜNLERİN VERGİ GELİRLERİNE ETKİSİ*

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ELA^a

Teorik İnceleme
(Theoretical Research)

*Muhasebe ve Vergi
Uygulamaları Dergisi*
Temmuz 2021; 14 (2): 759-784

ÖZ

Son yıllarda sahte ve korsan ürünlerin üretimi ve ticareti artış göstermiştir. Teknoloji, internet gibi nedenlerle artan sahte ve korsan ürünler piyasasının etkileri de buna paralel olarak artış göstermiştir. Sahte ve korsan ürünlerin etkilerinden birisi de vergilendirme ile ilgilidir. Sahte ve korsan ürünler, genel olarak vergi dışı kalmakta ve vergi geliri kaybına yol açmaktadır. Bu noktadan hareketle çalışmada dünyada ve Türkiye’de sahte ve korsan ürünlerin oluşturduğu vergi geliri kaybı tahminleri ve tahminlerin önündeki engeller araştırılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, dünyada ve Türkiye’de sahte ve korsan ürünler önemli derecede vergi geliri kaybı oluşturmakta iken, söz konusu kaybın boyutu hakkında güncel ve tutarlı bir tahmin yapmanın önünde birtakım engeller bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Sahte ve Korsan Ürün, Vergi Kaybı, Türkiye.

JEL Kodları: H26, B27, E26.

APA Stili Kaynak Gösterimi:

Ela, M. (2021). Sahte ve Korsan Ürünlerin Vergi Gelirlerine Etkisi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 14 (2), 759-784.

* Makalenin gönderim tarihi: 22.01.2020; Kabul tarihi: 21.11.2020, iThenticate benzerlik oranı %3
^a Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, mehmetela@osmaniye.edu.tr
ORCID: [0000-0001-7341-6312](https://orcid.org/0000-0001-7341-6312).

EFFECT OF THE COUNTERFEIT AND PIRATED PRODUCTS ON TAX REVENUES

ABSTRACT

Production and trade of counterfeit and pirated products have increased in recent years. The effects of the market of counterfeit and pirated products, which increased due to reasons like technology and internet, increased in parallel. One of the effects of counterfeit and pirated products is related to taxation. Counterfeit and pirated products are generally non-taxable and result in tax revenue loss. From this point on, in this study, estimates about the loss of tax revenue created by counterfeit and pirated products in the world and Turkey and obstacles to estimate the tax loss were investigated. According to the results of the study, in the world and Turkey, counterfeit and pirated products cause substantial tax loss and there are some obstacles to making an up-to-date and consistent estimate of the amount of the loss in question.

Keywords: Counterfeit and Pirated Goods, Tax Loss, Turkey.

JEL Codes: H26, B27, E26.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The production and trade of counterfeit and pirated products has increased significantly in recent years. According to the estimation of OECD / EUIPO (2019, p.11) the international trade volume in counterfeit and pirated products for 2016 is 509 billion dollars. This represents 3.3 percent of world trade. Turkey as a source of counterfeit and pirated products ranks fourth in the world.

Counterfeit and pirated goods, on the other hand, have some economic consequences for countries. In this regard, the economic effects of counterfeiting and piracy can be discussed under four headings. These are the general socio-economic effects of counterfeiting and piracy, its effects on rights holders, consumers and the governments. As an effect of counterfeiting and piracy on government, tax revenue loss has started to attract the attention of all segments in recent years. From this point of view, in this study, the loss of tax revenue caused by counterfeiting and piracy were discussed for the world and in Turkey,

From this point of view, in the study, counterfeiting and piracy were first introduced. At this point, problems related to the identification and classification of piracy and counterfeiting are included. Second, a general explanation and literature review on their economic effects are included. In this regard, the economic effects of counterfeiting and piracy are discussed under four headings. And finally, in the world and in Turkey, the loss of tax revenue caused by counterfeiting and piracy were discussed. Although it is emphasized that it is very difficult to make predictions of tax loss caused by counterfeiting and piracy for the countries of the world and Turkey, the

study also includes the literature that makes predictions based on some assumptions.

According to the results of the study, in the world and Turkey, counterfeit and pirated products cause substantial tax loss. According to the estimated tax revenue loss due to counterfeited and pirated products in Turkey it varies between 4.9 and 7.2 billion dollars. Other estimates are generally for the tobacco, alcohol and IT sectors. On the other hand, there are some obstacles to making an up-to-date and consistent estimate of the amount of the loss in question. In the study it is also included measures to be taken against the loss of tax revenue caused by counterfeiting and piracy. These measures are mentioned in the conclusion section.

Literature on Research

Many studies have estimated tax losses for various countries due to counterfeit and pirated products. Of these, according to BSA (2008), reducing software piracy by 10 percent will increase tax revenues by \$ 24 billion around the world. According to Siwek (2007), the US loses at least \$ 2.6 billion in tax revenue annually due to piracy. According to the US Chamber of Commerce (2006), if software piracy is reduced by 10 percent in Brazil, an additional tax revenue of \$ 335 million will be generated between 2002 and 2006. According to IMC (2007), if counterfeiting or piracy had been eliminated, in 2003/2004 Egypt would have received an additional Sales Tax revenue of about 2100 million Egyptian pounds. According to the OECD (2019a), in 2016, the tax revenue loss in Sweden due to counterfeiting and piracy was 682 million dollars. The highest loss is related to the Value Added Tax, which is more than \$ 508 million. According to OAMI EUROPA (2015), government revenue of 8.1 billion Euros is lost across the EU due to counterfeiting. According to EUIPO (2019), tax loss due to intellectual property rights violations in the EU in the period of 2012-2016 is \$ 16.3 billion. According to FRONTIER (2009), for the G20 counterfeiting causes a loss of government income and extra welfare expenditures (health, etc.) which is 62 billion dollars in 2008 and 77.5 billion dollars in 2015. According to ICC (2016), 3,504 crore direct tax loss and 22,686 crore indirect tax loss occurred in India in 2012 due to counterfeiting, smuggling and piracy. FRONTIER (2017) estimated tax losses of \$ 96-130 billion for the OECD region in 2017 due to counterfeiting and piracy. According to NetNames (2015), the illicit trade of cigarettes causes a loss of more than 10 billion Euros in tax and customs revenues every year in EU countries. According to OECD (2018), tax loss arising from counterfeiting in Italy was 6.021.420 Euros in 2016. According to the OECD (2019b), the trade of counterfeit and pirated goods caused a loss of approximately 4 billion Euros in UK public revenues in 2016. According to the OECD (2017), counterfeiting and piracy caused a tax loss of 2.4 billion Euros in the UK in 2013. According to The Canadian Anti-Counterfeiting

Network (2007), IT piracy in Canada caused a tax loss of 345 million dollars in 2005.

Some estimates of the loss of tax due to counterfeit and pirated products are made in Turkey. According to FRONTIER (2011b), tax loss due to counterfeit and pirated products in Turkey is 7.2 billion dollars. According to Guran et al. (2008), which estimate tax loss based on certain assumptions, the tax revenue loss is around \$ 4.9 billion in Turkey. According to another estimate, BS (2008), 10 percent reduction of software piracy will lead to increased tax revenues of \$ 80 million in 2008 in Turkey. İzmen (2019), on the other hand, determined that counterfeiting and piracy in tobacco products cause a loss of tax revenue of approximately 5 billion TL.

Method of Research

In this study, the tax loss caused by counterfeiting and piracy in world and Turkey were investigated. In this regard, studies predicting the tax loss caused by counterfeiting and piracy are included. In this respect, a discursive method was used in the study and this method was supported by a literature review. On the other hand, methodological obstacles to estimating tax loss are also addressed. In this regard, in order to estimate the tax loss resulting from the production and trade of counterfeit and pirated goods, (a) the extent to which pirated and counterfeit products affect the production and export of legal producers, (b) whether the workforce in the production and marketing process is unregistered, (c) whether components used in the manufacture of counterfeit and pirated products are unregistered; and (d) the relationship of counterfeit and pirated products with the informal sector should be known. In the study, it was emphasized that the estimates regarding tax loss resulting from counterfeit and pirated products are generally based on certain assumptions.

Findings of The Research

In this study, a discursive method was used and this method was supported by a literature review. According to findings, (a) almost all countries experience loss of tax revenue due to counterfeiting and piracy, (b) tax loss varies by country, (c) tax loss varies according to certain assumptions. According to findings for Turkey, (a) in Turkey, tax types which are affected by the production and trade of counterfeit and pirated goods consist of Value Added Tax, Excise Duty, Corporate Tax, Income Tax, Customs Duty. (b) according to the estimated tax revenue loss due to counterfeited and pirated products in Turkey it varies between 4.9 and 7.2 billion dollars. Other estimates made for Turkey are generally for the tobacco, alcohol and IT sectors.

Conclusion

Counterfeit and pirated products constitute an important part of world trade, especially in recent years. The production and trade of counterfeit and pirated products, which has increased for many reasons such as the increase in internet use, the cheaper technology, the support of organized crime organizations, weak intellectual property rights in countries, and the increasing consumer demand, has attracted the attention of many people in recent years and the number of researches and reports on this subject has increased.

The increase in counterfeit and pirated products has revealed the fact that these products can have significant economic effects. In this sense, many effects of counterfeit and pirated products on the environment, investment, sales volume, economic growth and health can be mentioned. The biggest impact of counterfeit and pirated products on governments is undoubtedly in the tax area. Many studies have reached various estimations regarding the fact that the counterfeit and pirated products market, which is estimated to be mostly informal, causes significant losses in tax revenues. Estimates have also been made for Turkey reached the conclusion that counterfeit and pirated products create significant tax loss in Turkey.

For Turkey, estimations based the certain assumptions that counterfeit and pirated products sector is unregistered, or this sector pays little tax. There are several obstacles to make an accurate estimate. First, the unregistered market size of counterfeit and pirated products is not fully known, and secondly, counterfeit and pirated products seized at customs etc. are only a small part of the total counterfeit and pirated products.

In Turkey, which has a big market of counterfeit and pirated products, steps need to be taken to strengthen intellectual property rights and to repress counterfeiting and piracy (as often emphasized in EU reports). The countermeasures examples for Turkey to repress counterfeiting and piracy are: (a) Counterfeit product references to be applied at customs should be developed. (b) The traceability system, which includes information about its product (origin, etc.) is a separate alternative. Because counterfeit and pirated products are often sold through legitimate channels, legal marketers must take a closer look at their marketing network to reduce counterfeiting and piracy. c) New technologies should be used against counterfeiting. Anti-counterfeiting technologies cover the latest advances in nanotechnology that can help to step forward in the fight against counterfeiting around the world. d) Another strategy that is considered effective is public-private partnerships in consumer education. This measure is critical factor in preventing counterfeit and pirated products. The consumers purchase and use the product and evaluate the product. Therefore, they must be aware of the risks they are exposed and the effects on government, economy, environment and

people. e) Public awareness is required. Another anti-counterfeiting option is to raise awareness of counterfeiting and piracy among consumers, distribution members and government agencies. (f) The deterrence of penalties for the production and consumption of counterfeit and pirated products should be increased. In this sense, laws on what constitutes criminal copyright infringements should be expanded and penalties should be increased. (g) Stricter and new technology-equipped border measures should be implemented.

1. GİRİŞ

Sahte ve korsan ürünlerin üretimi ve ticareti özellikle son yıllarda önemli bir artış içerisindedir. Bu konuda OECD/EUIPO (2019, s.11)'nin tahminine göre, 2016 yılı için sahte ve korsan ürünlerde uluslararası ticaret hacmi 509 milyar dolardır. Bu rakam, dünya ticaretinin yüzde 3,3'ünü temsil etmektedir. Türkiye ise sahte ve korsan ürün kaynağı ülke olarak dünyada dördüncü sırada yer almaktadır (OECD/EUIPO, 2019, s.11).

Sahte ve korsan ürünlerin üretimi ve ticaretinin önemli boyuta ulaşması veri iken, literatür söz konusu ürünlerin nedenleri ve sonuçlarına odaklanmış bulunmaktadır. Sahte ve korsan ürünlerde artışa neden olan faktörler, söz konusu ürünlerin etki alanını da arttırmaktadır. Bu anlamda sahte ve korsan ürün piyasasının devletler, tüketiciler, hak sahipleri (marka sahibi vb.) üzerindeki etkileri yanında genel sosyo-ekonomik etkileri de bulunmaktadır.

Sahte ve korsan ürünlerin etkileri arasında özellikle hükümetleri ilgilendiren en geniş alan hiç şüphesiz vergisel boyuttur. Sahte ve korsan ürünler, genellikle kayıt dışı kaldıklarından ve diğer yandan meşru üreticilerin satışlarını etkilediklerinden dolayı ülkelerin vergi gelirlerinde kayba yol açmaktadır.

Sahte ve korsan ürünler meşru üreticilerin daha düşük satış hacmine sahip olmasına ve daha düşük fiyatlardan satış yapmasına yol açmaktadır. Diğer yandan sahte ve korsan ürünler nedeniyle tüketim üzerinden alınan vergiler de kayba uğrayabilmektedir. Bu konuda dünyada çeşitli ülke ve ülke gruplarını ele alan çalışmalar sahte ve korsan ürünlerin önemli derecede vergi kaybına yol açtığını vurgulamışlardır. Benzer şekilde Türkiye ise önemli ölçüde sahte ve korsan ürün üretimi ve giriş çıkışına sahip olan bir ülke olarak önemli ölçüde vergi kaybına uğramaktadır. Bu noktadan hareketle oluşturulan çalışmada dünya genelindeki ülkeler ve ülke grupları yanında Türkiye için yapılan tahminler ele alınmış ve tahminlerin önündeki engellere değinilmiştir.

Çalışmada dört bölüme yer verilmiştir. Giriş bölümünün ardından ikinci bölümde sahtecilik ve korsanlığın tanımına yer verilmiş, üçüncü bölümde sahtecilik ve korsanlığın ekonomik etkileri ele alınmış, dördüncü bölümde dünyada ve Türkiye'de sahte ve korsan ürünlerin oluşturduğu vergi geliri kaybı incelenmiş ve ardından sonuca gidilmiştir.

2. SAHTECİLİK VE KORSANLIĞIN TANIMI

Sahtecilik ve korsanlık konusunda çeşitli tanımlar yapılmakla birlikte sahteciliğin ve korsanlığın genel doğasını içine alan, küresel olarak kabul edilebilir bir tanım bulunmamaktadır (Cannon, 2017, s.487). Öyle ki, sahtecilik ve korsanlığın kesin tanımlarına ilişkin bilimsel görüşler arasında önemli farklılıklar oluşmuştur (Shi, 2008, s.40). Bu konuda bazı yazarlar,

sahtecilik ve korsanlık kavramını birbiri yerine kullanırken (Spink vd., 2013), bazı araştırmacılar korsanlığı sahteciliğin alt dalı olarak göstermiş (Bamosy ve Scammon, 1985), bazı araştırmacılar ise sahteciliği korsanlığın alt dalı olarak göstermiştir (Yang, 2008). Bazı araştırmacılar ise aldatıcı (tüketicinin ürünün sahte veya kopya olduğunu bilmediği) durumlarda sahtecilik, aldatıcı olmayan (tüketicinin ürünün sahte veya kopya olduğunu bildiği) durumlarda korsanlık kavramlarını kullanmışken (Kim vd., 2009), tam tersine aldatıcı durumlarda korsanlık, aldatıcı olmayan durumlarda sahtecilik kavramlarını kullanan çalışmalar (Eisend ve Schuchert-Güler, 2006) da mevcuttur.

Genel olarak ise birçok çalışma (OECD dahil) sahtecilik ve korsanlık arasında ayırım yapma eğilimindedir (Sharma ve Chan, 2016, s.603). Bu anlamda, birçok çalışma sahtecilik ve korsanlığı tanımlamıştır. İlk olarak sahtecilik (veya sahte ürün) tanımlarına yer vermek gerekirse Shi (2008, s.40)'a göre sahtecilik, korunan mallara ilişkin patent veya ticari marka sahibinin yetkisi olmadan taklit (sahte) ürünlerin üretilmesi anlamına gelmektedir. Bekhouche (2018, s.243)'e göre sahtecilik, ticari marka ve telif hakkı ihlali dahil olmak üzere çok çeşitli fikri mülkiyet hakları ihlallerine atıfta bulunmak için kullanılmaktadır. Bir diğer deyişle, sahtecilik, dürüst olmayan ekonomik veya yasa dışı amaçlarla, malları icat eden kişi veya fikri mülkiyet haklarını saklı tutan şirketin izni olmadan orijinal ürünlerin benzeri ürünler üretmektir. Uluslararası Marka Birliği (INTA)'nın tanımına göre, sahtecilik, tescilli bir ticari marka sahibinin onayı veya gözetimi olmadan, tescilli bir ticari marka ile aynı veya büyük ölçüde ayırt edilemeyen bir ticari marka altında, genellikle düşük kalitede malların imalatı, ithalatı / ihracatı, dağıtılması, satılması veya başka şekilde işlem görmesidir (ECOFIN, 2017, s.2). Ene ve Mihăescu (2014, s.54)'e göre sahtecilik, görünüşte orijinali ile aynı olan ancak sahtecilik amacı ile ürünlerin üretimi ve pazarlanmasıdır. Staake vd. (2009, s.322)'e göre, tasarımlar, ticari markalar, logolar, şirket isimleri veya bir marka olsun, malların kalitesini veya standart uygunluğunu garanti eden herhangi bir kuruluşa referans vermeyen ve potansiyel olarak bu referansı doğru kullanan ürünlerle karıştırılabilen ürünler üretmek sahteciliktir.

Sahtecilik, aldatıcı ve aldatıcı olmayan olarak ikiye ayrılabilir. Buna göre, sahte ürünler pazarı iki önemli alt pazardan oluşmaktadır. Birincil (veya aldatıcı) pazarda, tüketiciler orijinal ürünler satın aldıklarına inanarak sahte ürünler satın alırlar. Yani, aldatıcı sahtecilikte, sahte ürün orijinal ürüne çok benzemekte ve tüketiciyi kasten yanıltılmaktadır. Ürünler genellikle standartların altındadır ve yaşamı tehdit eden sağlık ve güvenlik riskleri taşıyabilmektedir. İkincil (aldatıcı olmayan) pazarda, pazarlık eden tüketiciler bilerek sahte ürünler satın almaktadır. Yani, aldatıcı olmayan sahtecilikte, tüketici ürünün orijinal olmadığını bilmekte ve bu nedenle buna uygun bir fiyat ödemektedir (Sharma ve Chan, 2011, s.603).

Korsanlık ise birçok çalışmada sahtecilikten ayrı bir şekilde tanımlanmıştır. Bu bağlamda, Shi (2008, s.40)'a göre, korsanlık, başkalarının yaratıcı mallarının izinleri olmadan kullanılması anlamına gelmektedir. Cannon (2017, s.487)'ye göre, korsanlık telif hakkı korumalı materyallerin çoğaltılması ve dağıtılmasıdır. Van Wijk (2002, s.689)'a göre, korsanlık, telif hakkı bulunan fikri varlıkların ticari amaçlarla yetkisiz olarak çoğaltılmasını içerir.

Sahtecilik ve korsanlık ile ilgili en fazla kabul gören ve atıf yapılan tanım ise Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS) (1994)'te yapılmıştır. Buna göre (Kültür ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, t.y.):

(a) “Sahte markalı mallar”, bu mallar için geçerli olarak tescil edilmiş bir markaya benzer veya esas unsurları ile bu markadan ayırt edilemeyen bir markayı izinsiz olarak taşıyan ve bu nedenle ithalat yapılan ülkenin yasaları kapsamında söz konusu markanın sahibinin haklarını ihlal eden mallar ve bu malların ambalajları anlamında olacaktır.

(b) “Telif hakkına tabi korsan mallar”, malların üretildiği ülkede hak sahibinin veya hak sahibi tarafından usulüne uygun olarak yetkili kılınmış şahsın izni olmadan kopyası yapılmış olan ve bu kopyanın yapılmasının malların ithal edildiği ülkenin yasaları kapsamında bir telif hakkının veya ilgili bir hakkın ihlal edilmesine yol açacak bir maddeden doğrudan veya dolaylı olarak yapılmış olan mallar anlamında olacaktır.

TRIPS tarafından yapılan tanım, OECD, EUIPO gibi birçok uluslararası kurum tarafından baz alınmıştır. Dolayısıyla bu çalışmada TRIPS’i takiben korsanlık ve sahtecilik ayrı kavram ve olgular olarak değerlendirilecektir.

3. SAHTECİLİK VE KORSANLIĞIN EKONOMİK ETKİLERİ

Sahtecilik ve korsanlığın ekonomik etkilerini dört başlık altında ele almak mümkündür. Bunlar sahtecilik ve korsanlığın genel sosyo-ekonomik etkileri, hak sahiperi üzerindeki etkileri, tüketiciler üzerindeki etkileri ve devlet üzerindeki etkileridir.

3.1. Genel Sosyo-Ekonomik Etkileri

Sahtecilik ve korsanlığın sosyo-ekonomik etkilerini, ekonomik büyüme inovasyon, suç faaliyetleri, çevre, işgücü, doğrudan yabancı yatırım ve ticaret üzerindeki etkileri oluşturmaktadır.

3.1.1. Ekonomik Büyüme ve İnovasyon Üzerindeki Etkileri

İnovasyon, uzun zamandır ekonomik büyümenin ve dolayısıyla refahın temel itici gücü olarak kabul edilmektedir. Büyük ölçüde yeni ürünler ve yeni süreçler için fikirler geliştirilmesi ve kullanılması, patentler, telif

hakları, tasarım hakları ve ticari markalar aracılığıyla korundukları ölçüde teşvik edilmektedir. Bu koruma, genellikle çok riskli, zaman alıcı ve pahalı olan inovasyonu teşvik etmenin anahtarıdır. İnovasyon için fikri mülkiyet haklarının korumasının en güçlü şekli, yenilikçilere yeniliklerinden istifade etme konusunda münhasır haklar sağlayan patentlerdir. Sahtecilik ve korsanlık, yenilikçilerin çabalarını baltadıkları ölçüde, ar-ge yoğunluğu ve büyüme üzerinde önemli bir olumsuz etkiye sahip olmaktadır (OECD, 2008, s.137).

Birçok çalışma sahtecilik ve korsanlığın inovasyonu etkileyeceğine ilişkin teorik modellemeler yapmış ve ampirik bulgulara ulaşmışlardır. İlk olarak bazı çalışmalar (Banerjee, 2013; Banerjee ve Chatterjee, 2010; Bradley ve Kolev, 2019; Jain, 2008), korsanlığın inovasyonu tetikleyeceğini modellemiştir. Bunu ise ağ dışsallıkları (network externalities) ile açıklamışlardır. Ampirik bulgulara bakıldığında ise Buttice vd. (2018), AB üyesi ülkelerde sahteciliğin teknoloji ağırlıklı sektörler bağlamında sahtecilikten etkilenen sektörlerde inovasyonu negatif etkilediği ve bu etkinin sahtecilikten etkilenmeyen sektörlerle göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Birçok çalışma ise sahtecilik ve korsanlığın büyümeyi negatif yönde etkilediği sonucunu elde etmişlerdir. Buna göre, Fernandez vd. (2018)'in 2000-2014 dönemi için 95 ülkeyi ele alan çalışmasına göre, bilişim korsanlığı büyümeyi negatif etkilemektedir. BSA (2008), yazılım korsanlığının yüzde10 azalmasının dünya GSYİH'sını 141 milyar dolar arttıracığı sonucuna ulaşmıştır. CEBR (2002)'nin tahminine göre, sahtecilikten dolayı AB için toplam GSYİH kaybı 8 milyar eurodur. IMC (2007)'nin tahminine göre, Mısır, sahtecilik ve korsanlık nedeniyle her yıl 2.1 milyar Mısır poundu kaybetmektedir. FRONTIER (2017) ise sahtecilik ve korsanlık nedeniyle OECD bölgesi için 2017 döneminde 30-54 milyar dolar büyüme kaybı tahmin etmiştir. NetNames (2015)'in bulgusuna göre ise, sahtecilikten dolayı 2010'larda dünyada potansiyel olarak 1.8 trilyon dolar gelir kaybolmuştur ki bu rakam toplam küresel ekonomik çıktının yüzde 2'sinden fazlasını oluşturmaktadır.

3.1.2. Suç Faaliyetleri Üzerindeki Etkileri

Yüksek karlar ve düşük cezaların kombinasyonu ile sahtecilik ve korsanlığa karşı diğer suçlara kıyasla daha fazla sosyal hoşgöründen dolayı, yasadışı sahte ve korsan ürünlerin ticareti organize suç grupları için çekici bir para kazanma yolu haline gelmiştir. Sahte ve korsan ürünlerin yasa dışı ticareti, suçlulara tamamlayıcı bir gelir kaynağı ve para aktarabilecekleri bir yol sunmaktadır. Ayrıca, sahte ve korsan ürünlerin satışından elde edilen gelir, sahte ürünlerin veya diğer yasadışı faaliyetlerin daha fazla üretilmesine yönlendirilebilmektedir. Suçlular, sahte ürünleri “temiz” para sağlayan meşru tedarik zincirinde satabilmektedir ki bu yalnızca kara para aklamayı

önleme çabalarına meydan okumakla kalmamakta, aynı zamanda kaliteli mal almayan kullanıcıları da tehlikeye atmaktadır. Diğer yandan tıpkı malların internette satışına yönelik yasadışı pazarın artması gibi, sahte malların organize suç grupları tarafından internette satış fırsatı da artmaktadır. Bu ve benzeri yollarla gelişen suç grupları, sahte ve korsan ürünlerden, yılda 250 milyar doların üzerinde para sağlamakta ve bu da daha fazla ve etkin organize suç faaliyetlerine fon sağlamaktadır (UNODC, 2014).

Sahtecilik ve korsanlığın suç faaliyetleri üzerindeki etkisine ilişkin çeşitli örnekler verilebilmektedir. Örneğin, Şubat 2005'te Fransız Makamları, Fransa ve İspanya arasındaki uyuşturucu kaçakçılığıyla uğraşan bir suç örgütünün üyelerini tespit etmiş ve tutuklamıştır. Bu operasyon sırasında, kolluk kuvvetleri sahte ürünler, silahlar ve sahte kredi kartları ele geçirmiştir. Bir başka örneğe göre, Büyük Britanya'da 2001 yılında yürütülen bir soruşturma, aynı anda çeşitli ticaret (sahte malları içermektedir) biçimlerini yöneten bir Rus suç örgütünün varlığını ortaya çıkarmıştır (UNICRI, 2011, s.94).

3.1.3. Çevre Üzerindeki Etkileri

Yeterli düzenleme yapılmaması halinde, sahte ve korsan ürünlerin üretimi çevreye belirli zorluklar getirebilmektedir. Yasadışı bir şekilde atılan toksik boyalar, kimyasallar ve kontrolsüz hava kirliliği, sahteciliğin ve korsanlığın çevresel zarara neden olduğu yollarından sadece birkaçını oluşturmaktadır. Meşru ve sorumlu üreticilerin eksikliği ve herhangi bir etkiden kimin sorumlu olduğunun açık bir şekilde anlaşılabilmesi, yasal başvurunun veya tüketici haklarının neredeyse yok olduğu anlamına gelmektedir. Benzer şekilde, sahte ürünlerin ortadan kaldırılması oldukça zor ve maliyetli olabilmektedir. Örneğin, sahte elektronik eşyaların bileşenlerinden olan sahte kimyasalların ortadan kaldırılmasının yanı sıra çevre dostu bir şekilde imha edilmesi çok zor olabilmektedir (UNODC, 2014).

UNODC (2013, s.118) tarafından verilen örneğe göre, Doğu Asya ve Pasifik'te ozon tabakasını incelten maddelerin kaçakçılığının bir yönü, sahte soğutucu akışkanlarında yasadışı ticarettir ve bu nedenle yasal bir soğutucu olarak etiketlenmiş sahte markalı ürünlerin içeriğinde bazı yasaklı kimyasalların bir karışımının olduğu bulunmuştur. Bu sahte ürünlerden dolayı Afrika, Latin Amerika, Orta Doğu ve Asya Pasifik'te çeşitli çevresel vakalar tespit edilmiştir.

3.1.4. İşgücü Üzerindeki Etkileri

Ekonomi düzeyinde, sahtecilik ve korsanlık istihdamı çeşitli şekillerde etkilemektedir. Birincisi, emek üretimde anahtar girdi faktörlerinden biri olduğu için, işgücü istihdamı hak sahiplerinden (marka sahibi vb.) bu hakkı ihlal eden taraflara doğru kaymaktadır. Diğer yandan meşru sektörlerde

azalan üretim ve ihracat nedeniyle bu sektörlerde istihdam azalabilmektedir. Bu durum, sahtecilik ve korsanlığın yaygın olduğu ekonomilerde istihdam yaratılmasına ve diğer ekonomilerde kaybedilmesine neden olmaktadır. Ekonomiler içinde, istihdamda tanınmış ve geleneksel işverenlerden genellikle gizli (kayıtdışı) işlere ve işverenlere geçiş olmaktadır. Bu tür ortamlardaki çalışma koşulları oldukça kötü olabilmekle birlikte sağlıksız ve tehlikeli çalışma koşulları nedeniyle sağlık ve güvenlik riski ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, kayıtdışı işlerde çalışan işçilerin ücret ve çeşitli faydalarının, iş güvenliği sahibi meşru işletmelere göre çok daha düşük olması muhtemel bir sonuçtur (OECD, 2008, s.139).

Bazı çalışmalar, sahtecilik ve korsanlığın istihdam üzerindeki etkilerini analiz etmiştir. Bu çalışmalardan OECD (2019a)'a göre, 2016'da İsveç'te sahtecilikten kaynaklanan toplam istihdam kaybı 4.500'ün üzerindedir. OAMI EUROPA (2015)'e göre, AB'de sahte giyim, ayakkabı ve aksesuar piyasasında kayıp satışlar, yaklaşık 363.000 istihdam kaybına dönüşmektedir. Diğer sektörler ilave edilirse AB ekonomisinde 518.281 istihdam kaybı oluşmaktadır. BSA (2008)'e göre, yazılım korsanlığının yüzde 10 azalması dünyada 600.000 yeni istihdam yaratacaktır. US Chamber of Commerce (2006)'ın tahminine göre, ABD'de istihdam kaybı tahminleri sektöre göre değişmektedir. Korsanlıktan dolayı oyuncak endüstrisi, 80.000, video endüstrisi 55.000 ve optik ve lens endüstrisi 2003 yılında 8.000 iş kaybetmiştir. EUIPO (2019)'a göre, 2012-2016 döneminde AB'de fikri mülkiyet hakları ihlalden kaynaklı istihdam kaybı 760.579'dur. FRONTIER (2009)'a göre, 2008'de sahtecilikten dolayı G20 ülkelerinde 2,5 milyon istihdam olanağı kaybolmuştur. FRONTIER (2011a), sahtecilikten dolayı G20 ülkelerinde 2015 yılında 2.5 milyondan daha fazla istihdamın kaybolacağını tahmin etmiştir. FRONTIER (2017), sahtecilik ve korsanlıktan dolayı OECD bölgesi için 2017 yılında 18-23 milyon istihdam kaybı tahmin etmiştir. OECD (2018), İtalya'da 2016 yılında sahtecilikten dolayı oluşan toplam istihdam kaybını 56.930 olarak tahmin etmiştir ki bu rakam çalışanların yüzde 2,3'üne tekabül etmektedir. OECD (2019b)'ye göre Birleşik Krallık'ta 2016 yılında sahtecilik ve korsanlık nedeniyle toplamda en az 86.300 istihdam kaybedilmiştir ki bu rakam çalışanların yüzde 1,4'üne tekabül etmektedir. OECD (2017)'ye göre, sahtecilik ve korsanlıktan dolayı Birleşik Krallık, 2013 yılında 6.000 istihdam kaybı yaşamıştır.

3.1.5. Doğrudan Yabancı Yatırım Üzerindeki Etkileri

Sahtecilik ve korsanlık, doğrudan yabancı yatırımları etkilemekle birlikte OECD (2008, s.140)'a göre, sahtecilik ve korsanlık doğrudan yabancı yatırımların ancak küçük bir kısmını açıklayabilmektedir. Bunun nedeni, işgücü kalitesi ve yatırım maliyeti gibi diğer faktörlerin daha önemli olabileceğidir. Bunun en önemli örneği fikri mülkiyet hakları konusunda etkisiz olan ancak oldukça fazla doğrudan yabancı yatırım çeken Çin'dir.

Bazı çalışmalar, sahtecilik ve korsanlığın doğrudan yabancı yatırımlar üzerindeki etkilerini analiz etmiştir. Bu çalışmalardan BASCAP (2013)'in tahminine göre, Kenya'nın fikri mülkiyet hakları koruma rejimindeki önemli bir iyileşme (taklit ve korsan malların oranında azalmayla eşdeğer olarak görülmüştür) doğrudan yabancı yatırımlarda 460 ila 630 milyon dolar arasında bir artışa neden olabilecektir. Kumar vd. (2018)'nin 2000-2015 dönemi için BRICS ülkelerini ele alan çalışmasına göre, daha güçlü fikri mülkiyet hakları koruması, taklit nedeniyle kayıp olasılığının yüksek olduğu teknoloji odaklı bilgi sektörlerine doğrudan yabancı yatırımları arttırmaktadır. IMC (2007)'nin tahminine göre, Mısır'da sahtecilik önemli ölçüde azalır, 2006/2007 mali yılında doğrudan yabancı yatırımlarda öngörülen artış 3,42 milyar Mısır poundu olacaktır.

3.1.6. Ticaret Üzerindeki Etkileri

Sahtecilik ve korsanlığın ticaret üzerindeki etkilerine ilişkin literatür oldukça sınırlıdır. Sahtecilik ve korsanlığın ticaret üzerindeki etkileri genellikle yaşanan üretim kaybından ve sahte ve korsan ürünlere olan talepten dolayı ortaya çıkmaktadır. Artan sahte ve korsan ürünlerden dolayı üreticiler bir yandan daha az üretirken diğer yandan yasal ürünlere olan talep nedeniyle ihracat azalabilmektedir. Bu konuda yapılan sınırlı sayıdaki çalışmalardan birisi olan Ndubuisi ve Foster (2018)'in 1960-2010 döneminde 122 ülkeyi ele alan çalışmasına göre, fikri mülkiyet hakları ticareti etkilemektedir. Fikri mülkiyet haklarının daha iyi korunması ihracatı arttırmaktadır. Ancak etki, yüksek gelirli ülkelerde daha belirgindir. Ayrıca, ihracatçı ülkedeki fikri mülkiyet hakları düzeyi ihracatçı için ithalatçı ülkedeki seviyeden daha önemlidir. Benzer bir çalışma yapan Ndubuisi (2019)'un geliştirmekte olan ülkeler ve geçiş ekonomilerini 1996-2011 döneminde ele alan çalışmasına göre, daha etkin fikri mülkiyet hakkı koruması olan ülkeler, daha yüksek kalitede ar-ge yoğun ürünler üretme ve ihraç etme konusunda karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Zhang ve Yang (2016)'nın 46 ülkeyi 1988-2013 dönemi için ele alan çalışmasına göre, fikri mülkiyet hakkı koruması, farklılaşmış yüksek teknoloji ürünlerinin ihracat kalitesini arttırmada olağanüstü önemli bir rol oynamaktadır. USITC (1984)'ün ankete dayalı çalışmasına göre, sahtecilikten dolayı ABD ihracat kaybı, 1980'de 7,7 milyon dolardan 1981'de 8,5 milyon dolara yükselmiş ve 1982'de 7,7 milyon dolar olmuştur.

3.2. Hak Sahipleri Üzerindeki Etkileri

Sahtecilik ve korsanlık, hak sahipleri (marka sahibi vb.) üzerinde çeşitli etkilere sahiptir. Bu etkiler arasında, firmaların satış ve fiyatları, ticari itibarı, yatırımları ve sahtecilik ve korsanlıkla mücadele maliyetleri üzerindeki etkileri sayılabilir.

3.2.1. Satış Hacmi ve Fiyatlar Üzerindeki Etkileri

Sahtecilik ve korsanlıktan etkilenen firmalar satış hacminde doğrudan zarar görmektedir.¹ Patent ihlali, hak sahibi için daha küçük bir pazar payına sebep olmakta ve yarı rekabetçi bir baskı oluşturmakta iken, ticari marka ve telif hakkı ihlalinin etkisi, büyük ölçüde ilgili ürünlerin/endüstrilerin özelliklerine bağlıdır. Bu anlamda etki: (a) ihlal eden ürünün aldaticılık derecesi ve (b) gerçek ürüne kıyasla sahte/korsan ürünün kalitesine göre değişmektedir. Satış hacmindeki kaybın iki bileşeni vardır: (a) gerçek olduğuna inanan ve sahte/korsan bir ürün satın alan tüketicilere yönelik satış kaybı (yani birincil pazarda satış kaybı); ve (b) düşük fiyatı nedeniyle yasal bir ürün yerine bilerek sahte/korsan bir ürün satın alan tüketicilere yönelik satış kaybı (yani, ikincil piyasada satış kaybı). Aldatma nedeniyle ortaya çıkan satış kaybı yüksektir, çünkü satın alınan her sahte ürün meşru üretici için kaybedilen bir satışı temsil etmektedir. Sahte ve korsan ürünlerin bilerek ve bilinçli olarak satın alındığı ikincil piyasanın, satışlar üzerindeki etkisinin ölçülmesi daha zordur. Çünkü, düşük fiyat isteyen tüketicilerin bazıları, sahte ürünün olmaması halinde daha yüksek fiyatlı orijinal ürünü satın alabilirken bazıları almayabilecektir (OECD, 2008, 142).

Sahtecilik ve korsanlık faaliyetinde bulunanalar, yeni süreçlerin ve ürünlerin (örneğin ar-ge maliyetleri) yaratılmasına ilişkin gelişim maliyetlerine katlanmadığından, ürünleri daha düşük fiyatlarla karlı bir şekilde satabilmektedirler. Böylece, sahte ürünlerin varlığı, birincil piyasalardaki hak sahipleri üzerinde fiyat baskısı yaratabilmektedir (OECD, 2008, 142).

Sahtecilik ve korsanlığın satış hacmi ve fiyatlar üzerindeki etkilerini araştıran çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalardan, EUIPO (2017)'ye göre, 2015 yılında, AB genelinde sahtecilik nedeniyle 14 milyon daha az akıllı telefon satıldığı tahmin edilmektedir. Bu, AB pazarında sahte akıllı telefonların varlığı nedeniyle kaybedilen yaklaşık 4,2 milyar Euro'ya ve sektörün satışlarının yüzde 8,3'üne karşılık gelmektedir. Türkiye'de bu kayıp AB oranının üzerinde ve yüzde 17,1'dir. OAMI EUROPA (2015)'e göre, sahtecilikten dolayı AB pazarında, 43,3 milyar Euro kayıp satış hacmi vardır. OECD (2019a)'a göre, İsveç şirketlerinin fikri mülkiyet haklarının ihlali (sahtecilik) nedeniyle kaybettiği satışlarının hacmi, 2016 yılında toplam satışlarının yüzde 2,4'üne eşdeğer 2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. EUIPO (2019)'un tahminine göre, 2012-2016 döneminde AB'de fikri mülkiyet hakları ihlalden kaynaklı satış kaybı 92,3 milyar dolardır. FRONTIER (2017)'ye göre, sahtecilik ve korsanlığın OECD bölgesi için 2017 döneminde diğer endüstriyel aktiviteleri

¹ Bazı teorik çalışmalar, sahteciliğin, dolaylı reklamcılık nedeniyle şirketlerin performansı üzerinde kısmen faydalı bir etkisi olabileceğini tahmin etmiştir. Bazı durumlarda sahtecilik girişine verilen fiyat yanıtı daha karmaşık olabilmekte ve zamanla değişebilmektedir. Sahtecilerin piyasaya girişi ilk başta fiyatları düşürmek için orijinal üreticiyi baskılarken daha sonra kalite farklılaşması fiyatları artırabilmektedir. Bu konuda bkz. Buttice vd. (2018:6).

engellemesi ile ortaya çıkan maliyet 470-597 milyar dolardır. OECD (2018)'e göre, İtalya'da 2016 yılında sahtecilik nedeniyle oluşan satış kaybı 23.928,92 milyar Euro'dur. OECD (2019b)'ye göre, sahtecilikten kaynaklı olarak ortaya çıkan Birleşik Krallık toptancıları ve perakendecilerinin satış kaybı, 2016 yılında 9,2 milyar Sterlindir. OECD (2017)'ye göre, sahtecilik nedeniyle oluşan satış kaybı Birleşik Krallık endüstrileri için 2013 yılında 4.218 milyar Euro'dur.

3.2.2. Marka Değeri ve Firma İtibarı Üzerindeki Etkileri

Sahte ve korsan ürünlerin varlığı, zaman içinde markanın değerine ve orijinal ürün üreticilerinin imajına zarar verebilmektedir. Örneğin, sahte bir ürün satın alırken gerçek bir ürün satın aldıklarına inanan tüketiciler, sahte ürünün beklentileri karşılamaması halinde orijinal ürün üreticisini suçlayabilmekte ve böylece iyi niyet kaybı ortaya çıkabilmektedir. Aldatıldıklarını keşfedememeleri halinde ise, tüketiciler, o üreticiden başka bir ürün satın almak konusunda isteksiz olabilmekte ve olumsuz bilgileri diğer potansiyel alıcılara iletebilmektedir (OECD, 2008, s.145).

Sahtecilik ve korsanlığın marka değeri ve firma itibarı üzerindeki etkilerini araştıran çalışmalardan birisi olan Cademan vd. (2012)'nin ankete dayalı olan çalışmasının sonucuna göre, sahte ürünler, tüketicilerin lüks markalara yönelik algısı üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir. Blackstone vd. (2014, s.17) tarafından değinilen örnek olaya göre ise, sahte aktif maddesi Çin'den gelen ilaçların (Heparin) 81 kadar ölüme neden olduğundan şüphelenilmektedir. Bu gelişmeden dolayı ise Heparin (ilaç) satan ABD şirketi 740 davaya maruz kalmış ve sonunda ilacı üreten bölümü satmıştır.

3.2.3. Sahtecilik ve Korsanlıkla Mücadele Maliyetleri Üzerindeki Etkileri

Hak sahipleri, ürün tasarımında değişiklikler, özel ambalajlama, dava açma, soruşturmalar ve ilgili araştırmalar, hükümetlere yardım, kamu bilincinin artırılması için kampanyalar ve hatalı taklit ürünler satın alan müşterilerin taleplerini çözüme ile ilgili maliyetler gibi sahtecilik ve korsanlıkla mücadele ile ilgili önemli maliyetlere maruz kalmaktadırlar. Ürünleri sahteciliğe ve korsanlığa karşı korumak, ürün koruması için teknoloji geliştirilmesine yönelik önemli yatırımlar içerebilmektedir. Örneğin, hologramlar veya filigranlar gibi sahteciliğe karşı ürün değişiklikleri yanında paketleme yöntemi geliştirmek için önemli kaynaklara ihtiyaç duyulabilmektedir. Diğer yandan hak sahiplerinin haklarını uygulama ve sahtekarların ve korsanların yol açtığı zararın tazmini ile ilgili maliyetleri vardır. Bu maliyetler, sahtecilere karşı yasal işlemler, sahtecilik faaliyetlerini izlemek için finanse edilen soruşturmalar ve sahteciliğe karşı önlemler konusunda hükümetlerle iş birliği yapmak, yani gümrük görevlilerinin icra faaliyetlerinde yardımcı olmaları için gümrük makamlarının eğitimi gibi faaliyetlerin maliyetlerini içermektedir. Ayrıca, sahtecilik ve korsanlık

konularında halkın bilinçlendirilmesine yönelik maliyetler de ortaya çıkmaktadır (OECD, 2008, s.146-147).

Sahtecilik ve korsanlıkla mücadele maliyetlerini araştıran çalışma sayısı oldukça kısıtlıdır. Bu yöndeki çalışmalardan Karaganis (2011), Microsoft'un yalnızca Redmond'daki korsanlıkla mücadele hukuk ekibinin yaklaşık yetmiş beş kişilik personelden oluştuğunu bildirirken, Shams (2015), Louis Vuitton firmasının sahteciliğe karşı yasal departmanının bütçesinin 15 milyon Euro olduğunu açıklamıştır. USITC (1984)'ün ankete dayalı çalışmasına göre, ABD'de firmaların sahte ürünleri tanımlama, tespit, kayıt ve dava maliyetleri 1980'de yaklaşık 1 milyon dolardan 1982'de 4,8 milyon dolara yükselmiştir. EUIPO (2019)'un bu konudaki çalışması ise, 14 AB üyesindeki 1.291 şirkete yönelik anketine dayanmaktadır. Sonuca göre, örnekteki ortalama şirket, yaptırımlarla ilgili faaliyetlere yılda 115.317 Euro harcamıştır.

3.3. Tüketiciler Üzerindeki Etkileri

Sahte ve korsan ürünlerin tüketiciler üzerindeki etkileri tüketicilerin sağlığı ve güvenliği üzerindeki etkileri ile tüketicilerin faydası üzerindeki etkilerden oluşmaktadır.

3.3.1. Sağlık ve Güvenlik Üzerindeki Etkileri

Sahte ve korsan ürünler tüketicileri tehlikeye atmakta, ciddi güvenlik riskleri oluşturmakta ve ekonomik ve toplumsal maliyetleri beraberinde getirmektedir. Özellikle, sahte ürünlerdeki tehlikeli bileşenler veya parçalar, bir dizi olumsuz etkiye veya sonuca neden olabilmektedir. Örneğin, havayolu ve savunma endüstrilerindeki kazalara ve hatta uçak kazalarına bazı sahte endüstriyel parçalar yol açmaktadır. 2012 ABD Senatosu Komitesi Raporu, bazıları daha sonra sivil uçaklara takılan yaklaşık 1.800 şüpheli sahte parça vakası bulmuştur. Başka bir örnekte, sahte araba parçaları pazarı, örneğin sıkıştırılmış çim, talaş veya kartondan yapılmış fren balataları ölümcül kazalara yol açmıştır. Her yıl, G20 ekonomileri arasında sahte ve korsan ürünlerden kaynaklanan ölümlerin 18 milyar doların üzerinde bir ekonomik maliyet taşıdığı ve bu ürünlerle ilgili yaralanmaların tedavisi için 125 milyon dolar ek harcama yapıldığı tahmin edilmektedir (U.S. Chamber of Commerce, 2016, s.10). FRONTIER (2009)'un tahminine göre, OECD'de sahte ürünlere bağlı olarak gerçekleşen 3.000 ölüm nedeniyle her yıl 14,5 milyar Euro harcanmaktadır. Sahtecilikten kaynaklanan yaralanmaları tedavi etmek için sağlık hizmetlerinin ek maliyeti ise 125 milyon dolardır.

3.3.2. Tüketici Faydası Üzerindeki Etkileri

Tüketici faydası, tüketicilerin ürünlerden elde ettikleri değer veya memnuniyettir ve büyük ölçüde ürünün kalitesi ve/veya performansına dayanarak ürün için ödenen fiyatı dikkate almaktadır. Bilerek veya

bilmeyerek sahte veya korsan ürün satın alan tüketiciler, (a) yüksek sağlık ve güvenlik riskleri ve (b) tüketicilerin aldatıldığı (bilmeyerek aldığı) durumlarda, genellikle başka açılardan daha düşük tüketici faydası yaşayacaklardır. Tüketici fayda durumu, bilerek sahte ve korsan ürünleri satın alan tüketiciler için iki yönlüdür. Bu anlamda bazıları kazanacak, bazıları kaybedecektir. Sahte veya korsan ürünlerin kalitesi ve/veya performansı genellikle orijinal ürünlerden daha düşük olduğundan, sahtecilik ve korsanlığın tüketici faydası üzerindeki olumsuz etkileri özellikle birincil pazarda belirgin olma eğilimindedir. Gerçekten de satın aldıkları ürünün gerçek olduğuna inanarak tam fiyat ödeyen bireyler için tüketici faydası kesinlikle daha düşüktür. İkincil piyasada bilerek sahte veya korsan ürünler satın alan taraflar açısından durum daha farklıdır. Sahte ve korsan ürünleri ikincil piyasada satın almayı tercih eden tüketiciler, kasıtlı olarak düşük kaliteli bir değiş tokuş yaparlar ve bu nedenle, sahtecilik ve korsanlığın bu tüketici grubu için fayda üzerindeki etkileri belirsizdir. Aslında, ikincil piyasada satılan sahte fiyatın, birincil piyasadaki hak sahiplerinin talep ettiği fiyattan daha düşük olması beklenmektedir ve bu da tüketici faydasını artırmaktadır. Bu tür ürünlerin kalitesi yüksekse, tüketici faydası daha yüksek fiyatlı orijinal ürünler için olduğundan daha yüksek olabilmektedir. Ancak, ikincil piyasada sunulan sahte ve korsan ürünlerin kalitesi ve/veya performansı daha düşükse (genellikle durum budur), tüketici faydası daha düşük olabilmektedir (OECD, 2008, s.150-151). Bu konuda MarkMonitor (2015) tarafından AB ülkeleri için yapılan ankette, tüketicilerin yüzde 20'si kendilerini sahte ürünler satan bir web sitesinde bulduktan sonra bilerek satın almaya devam ettiğini açıklamıştır. Bu durum bazı tüketicilerin algıladığı faydanın yüksek olabileceğini yansıtmaktadır.

3.4. Devletler Üzerindeki Etkileri

Sahte ve korsan ürünlerin devletler üzerindeki temel etkisi yarattığı vergi kaybından dolayı ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte sahtecilik ve korsanlıkla mücadele maliyetleri ile yolsuzluk devletlerin karşı karşıya kaldığı diğer alanları oluşturmaktadır.

3.4.1. Mücadele Faaliyetlerinin Maliyetleri Üzerindeki Etkileri

Hükümetler sahtecilik ve korsanlıkla ilgili bazı masraflara maruz kalmaktadır. Bunlar gümrük ve ilgili kanun uygulayıcı kurumlarla ilişkili maliyetleri ve yargılama işlemlerini gerçekleştirmek için gerekli kaynakları içermektedir. Buna ek olarak, hükümetler genellikle sahtecilik ve korsanlıkla mücadeleye yönelik, örneğin halkın farkındalığının artırılması gibi girişimlere kaynak aktarmaktadırlar. Ayrıca, el konulan malların taşınmasında önemli maliyetler ortaya çıkmaktadır (OECD, 2008, s.153). Son olarak, ele geçirilen ürünlerin imhası da oldukça maliyetli olabilmektedir. Zurich Insurance Company (2014)'ün tahminine göre, düşük

vergi gelirleri ve artan harcamalar nedeniyle G20 ekonomilerinin yıllık maliyetinin 62 milyar Euro olduğu tahmin edilmektedir.

3.4.2. Yolsuzluk Üzerindeki Etkileri

Suç ağları, bazen dağıtım kanallarının bozulmasını önlemek ve cezalandırma riskini azaltmak için rüşvete ve devlet memurlarına karşı kuvvet kullanmaya başvurabilmektedir. Bu tür eylemler, kolluk kuvvetleri ve diğer hükümet faaliyetlerini (izleme veya belgelendirme gibi) yüklenen kamu kurumlarının etkinliğini zayıflatmaktadır (OECD, 2008, s.153). Özellikle gümrüklerde sahte ürünlerin geçişi için rüşvet vb. alınabilmektedir. Nitekim bu konuya ilişkin gelişmeler Türkiye’de de yaşanmaktadır (Maliye Postası, 2015).

4. SAHTECİLİK VE KORSANLIĞIN VERGİ GELİRLERİNE ETKİLERİ

Sahtecilik ve korsanlık özellikle son yıllarda gelişen teknoloji sonucunda önemli düzeyde artmıştır. Bu durum gerek çeşitli ülkeler ve ülke grupları ve gerekse de Türkiye için önemli derecede vergi kayıplarına neden olmaktadır. Bu açıdan bu bölümde dünyada ve Türkiye’de sahte ve korsan ürünlerin neden olduğu vergi gelirleri kaybı ele alınmıştır.

4.1. Dünyada Sahte ve Korsan Ürünlerin Vergi Gelirlerine Etkileri

Sahtecilik ve korsanlık nedeniyle daha düşük satış hacmi ve daha düşük fiyatlar, hak sahiplerinin kârını azaltarak hak sahiplerinden gelen Kurumlar Vergisi gelirlerini düşürmektedir. Düşük fiyatlar aynı zamanda hak sahiplerinin yaptığı satışlardan kaynaklı daha düşük Satış Vergileri ve düşük Katma Değer Vergileri ile sonuçlanmaktadır. Buna ek olarak, çalışanlardan alınan vergiler ve kaçak ürünlerden alınan Gümrük Vergileri gelirleri de kaybedilebilecektir. Vergi kayıplarının bir kısmının, sahteci ve korsanların artan vergileriyle dengelendiği bazı durumlar vardır. Ancak sahteci ve korsanlardan vergi tahsilatının zayıf olduğu görülmektedir. Hükümetler tarafından uygulanan vergilere ilişkin gelir kayıpları, Tüketim Vergilerinin yüksek olduğu ve bu vergilerden kaçınmak için kaçakçılık yapılan tütün ve alkollü içecekler gibi sektörlerde özellikle yüksektir (OECD, 2008, s.152).

Vergi kayıplarını tahmin etmek için yapılan ampirik çalışmaların çoğu, sahtecilerin ve korsanların herhangi bir vergi ödemediğini veya ödeseler dahi, hak sahiplerinin ödeyeceklerinden çok daha düşük olduğunu varsaymaktadır. Tahmin yaparken, bir dizi faktörün akılda tutulması gerekir: (a) Vergi gelirleri tamamen ödenmemiş değildir- satışların şartlarına, koşullarına ve konumuna bağlı olarak satış ve ilgili tüketim vergileri ödenebilir ve sahteci ve korsanlar, daha düşük düzeylerde olsalar bile gelir ve diğer vergileri ödeyebilir ve (b) Bazı bölgelerinde ödenmeyen vergiler, en azından bir dereceye kadar başka bir yerde ödenebilir. Bu

durumun, sahte üreticinin üretiminin meşru üreticinin bulunduğu bölge dışındaki bölgelerde meydana gelmesi muhtemeldir (OECD, 2008, s.152).

Birçok çalışma sahte ve korsan ürünlerden kaynaklı vergi kaybını tahmin etmiştir. Bunlardan, BSA (2008)'ya göre, yazılım korsanlığının yüzde 10 azaltılması, dünyada vergi gelirlerini 24 milyar dolar arttıracaktır. Siwek (2007)'ye göre, korsanlıktan dolayı ABD, yıllık en az 2,6 milyar dolar vergi geliri kaybetmektedir. US Chamber of Commerce (2006)'a göre, Brezilya için yazılım korsanlığı yüzde 10 düşürülürse, 2002 ile 2006 arasında 335 milyon dolar ek vergi geliri elde edilecektir. IMC (2007)'ye göre, sahtecilik veya korsanlık ortadan kaldırılsaydı, 2003/2004 yılında Mısır yaklaşık 2100 milyon Mısır poundu ilave Satış Vergisi geliri elde edecekti. OECD (2019a)'a göre, 2016 yılında İsveç'te sahtecilik ve korsanlıktan kaynaklı vergi geliri kaybı 682 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. En yüksek kayıp, 508 milyon dolardan fazla olan Katma Değer Vergisiyle ilgilidir. OAMI EUROPA (2015)'e göre, sahtecilikten dolayı, AB genelinde 8,1 milyar Euro devlet geliri kaybolmaktadır. EUIPO (2019)'a göre, 2012-2016 döneminde AB'de fikri mülkiyet hakları ihlalden kaynaklı vergi kaybı 16,3 milyar dolardır. FRONTIER (2009)'a göre, sahtecilik G20 için 2008 yılında 62 milyar dolar ve 2015 yılında 77,5 milyar dolar devlet geliri kaybı ve ekstra refah harcamalarına (sağlık vb.) neden olmaktadır. ICC (2016)'ya göre, sahtecilik, kaçakçılık ve korsanlıktan dolayı 2012 yılında Hindistan'da 3.504 crore doğrudan vergi kaybı ve 22.686 crore dolaylı vergi kaybı oluşmuştur. FRONTIER (2017), OECD bölgesi için 2017 döneminde sahtecilik ve korsanlıktan kaynaklı 96-130 milyar dolar vergi kaybı tahmin etmiştir. NetNames (2015)'e göre, sigaranın yasadışı ticareti, AB ülkelerinde her yıl vergi ve gümrük gelirlerinde 10 milyar Euro'nun üzerinde bir kayba neden olmaktadır. OECD (2018)'e göre İtalya'da 2016 döneminde sahtecilikten kaynaklı vergi kaybı 6.021.420 Euro'dur. OECD (2019b)'a göre, sahte ve korsan mal ticareti, 2016 yılında İngiltere kamu gelirlerinde yaklaşık 4 milyar sterlin kayba yol açmıştır. OECD (2017)'ye göre, sahtecilik ve korsanlık, Birleşik Krallık'ta 2013 yılında 2,4 milyar Euro vergi kaybına yol açmıştır. The Canadian Anti-Counterfeiting Network (2007)'e göre ise, Kanada'da bilişim korsanlığı, 2005 yılında 345 milyon dolarlık vergi kaybına yol açmıştır.

4.2. Türkiye'de Sahte ve Korsan Ürünlerin Vergi Gelirlerine Etkileri

Türkiye, sahte ve korsan ürün üretimi ve ihracatında ilk sıralarda yer alan bir ülke olmakla birlikte Türkiye'ye önemli ölçüde korsan ve sahte ürün girmekte (İzmen, 2019:44-57) ve bu durum birtakım vergilerin gelirlerinde kayıplar oluşturmaktadır.

Sahte ve korsan ürünlerin oluşturduğu vergi kaybını ölçmek oldukça zor olmakla birlikte bu konuda Türkiye için birtakım tahminler yapılmıştır. FRONTIER (2011b)'ye göre, sahte ve taklit ürünler nedeniyle Türkiye'nin

uğradığı vergi kaybı 7,2 milyar dolardır. Ayrıca sahte ve kaçak ürünlerin 2005 yılı için Türkiye’de oluşturduğu vergi kaybını belirli varsayımlara dayanarak ele alan Güran vd. (2008)’e göre, vergi geliri kaybı 4,9 milyar dolar civarındadır. Bir diğer tahmine göre, BSA (2008), Türkiye için yazılım korsanlığının yüzde 10 azaltılmasının 2008 yılında 80 milyon dolarlık vergi geliri artışına yol açacağını ifade etmiştir. İzmen (2019) ise tütün ürünlerinde görülen sahtecilik ve kaçakçılığın yaklaşık 5 milyar TL’lik vergi geliri kaybı oluşturduğunu belirlemiştir.

Türkiye’de sahte ve korsan ürünlerden etkilenebilecek vergi grubuna ise hiç şüphesiz Katma Değer Vergisi, Özel Tüketim Vergisi, Kurumlar Vergisi, Gelir Vergisi, Gümrük Vergileri gibi vergiler girmektedir. Ancak, Türkiye’de önemli düzeyde olan sahte ve korsan mal üretimi ve ticareti sonucunda oluşan vergi kaybının tahmin edilebilmesi için (a) özellikle korsan ve sahte ürünlerin yasal üreticilerin üretim ve ihracatını hangi düzeyde etkilediği, (b) üretim ve pazarlama sürecindeki işgücünün kayıtdışı olup olmadığı, (c) sahte ve korsan ürünlerin üretiminde kullanılan bileşenlerin kayıt dışı olup olmadığı ve (d) sahte ve korsan ürünlerin kayıtdışı sektörle ilişkisi bilinmelidir. Yetersiz veri kaynakları nedeniyle yukarıdaki bilgilerin tam olarak bilinmesi mümkün olmamakla birlikte, sahteciliğin engellenmesi için atılan adımlardan birisi olan Ürün Takip Sistemi Projesi² Çalıştayında sahte ve kaçak ürünlere ilişkin kayıtdışı boyutun bilinmediği belirtilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2015). Dolayısıyla sahte ve korsan ürünlerin hangi aşamada vergilendirilip hangi aşamada vergilendirilemediği konusu belirsizliğini korumaktadır. Bu belirsizliğin önlenmesi için ise sahte ve korsan ürünlerle mücadele konusunda önemli adımların atılması gerekmektedir.

Diğer yandan Türkiye bazı sahte ürünler için transit geçiş ülkesi olmasına rağmen gümrüklerde uygulanacak iyi tanımlanmış bir sahte ürün referansı yoktur (Çan ve Utku, 2018). Bu durum ise bir yandan gümrüklerden geçen sahte ve korsan ürünleri arttırabilirken diğer yandan vergi geliri kaybı doğurabilmektedir.

5. SONUÇ

Sahte ve korsan ürünler, özellikle son yıllarda dünya ticaretinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. İnternet kullanımında artış, teknolojideki ucuzlama, organize suç örgütlerinin desteği, ülkelerdeki zayıf fikri mülkiyet hakları uygulaması, artan tüketici talebi gibi birçok nedenle artışa geçen sahte ve kaçak ürün üretimi ve ticareti son yıllarda birçok kesimin ilgisini

² Ürün Takip Sistemi (ÜTS) Projesi: Ülkemizde üretilen veya ithal edilen tüm tıbbi cihazların ve kozmetik ürünlerin üretim bandından satılıp kullanıldığı yere kadar tekil ürün takibini sağlayabilmek, son kullanıcıya kadar ürünü izleyebilmek için geliştirilen bir projedir.

çekmiş ve bu konuda yapılan araştırma ve rapor sayılarında önemli artış kaydedilmiştir.

Sahte ve korsan ürünlerdeki artış, söz konusu ürünlerin önemli ekonomik etkilere yol açabileceği gerçeğini ise gözler önüne sermiştir. Bu anlamda sahte ve korsan ürünlerin çevre, yatırım, satış hacmi, ekonomik büyüme ve sağlık gibi alanlar üzerindeki birçok etkiden bahsedilebilmektedir. Sahte ve korsan ürünlerin hükümetler üzerindeki en büyük etkisi ise hiç şüphesiz vergisel alanda ortaya çıkmaktadır. Çoğunlukla kayıtdışı olduğu tahmin edilen sahte ve korsan ürünler piyasasının vergi gelirlerinde önemli derecede kayıplar oluşturduğuna değinen birçok araştırma bu konuda çeşitli tahmin sonuçlarına varmışlardır. Türkiye için yapılan tahminler de yine Türkiye’de sahte ve korsan ürünlerin önemli ölçüde vergi kaybı yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye’ye yönelik yapılan tahminler, sahte ve korsan ürün piyasasının tamamen kayıt dışı olduğu varsayımına veya çok az vergi ödendiğine dayanmakla birlikte Türkiye’nin önemli ölçüde vergi kaybı yaşadığını göstermektedir. Gerçeğe yakın bir tahmin yapmanın önünde ise ilk olarak sahte ve korsan ürünlerin kayıtdışı boyutunun tam olarak bilinmemesi ve ikinci olarak da gümrüklerde vb. ele geçirilen sahte ve korsan ürünlerin toplam sahte ve korsan ürünlerin sadece küçük bir parçası olduğu gerçeği engel olarak durmaktadır.

Önemli derecede yüksek sahte ve korsan piyasasına sahip olan Türkiye’nin sahte ve korsan mallara karşı fikri mülkiyet haklarını kuvvetlendirici ve sahte ve korsan piyasayı önleyici adımların atması gerekmektedir (AB raporlarında sıklıkla vurgulandığı gibi). Türkiye’nin alabileceği önemlere yönelik örnekleri arttırmak gerekirse (a) Gümrüklerde uygulanacak sahte ürün referanslarının geliştirilmesi elzemdir. (b) Ürününe ilişkin bilgilerin (menşei vb.) yer aldığı izlenebilirlik sistemi ayrı bir alternatiftir. Sahte ve korsan ürünler genellikle yasal kanallar aracılığıyla satıldığı için, pazarlamacılar taklitçiliği azaltmak için pazarlamacı ağlarına yönelik daha yakından inceleme yapmak zorundadır. Dağıtım kanalı, sıkı raporlama ve tanımlama sistemleri ile sıkı distribütör bağlantıları aracılığıyla dikkatli izleme (takip), sahtecilerin mağazalara ulaşma şansını azaltmaya yardımcı olmaktadır. (c) Sahteciliğe karşı yeni teknolojilerden faydalanılmalıdır. Sahteciliğe karşı teknolojiler, dünya çapında sahteciliğe karşı mücadelede bir adım öne geçmesine yardımcı olabilecek nanoteknolojideki son gelişmeleri kapsamaktadır. (d) Etkili olduğu düşünülen bir diğer strateji, sahte ürünlerin önlenmesinde kritik bir faktör olarak tüketici eğitiminde kamu-özel ortaklıklarıdır. Tüketici ürünü satın alıp kullanmakta ve ürünü değerlendirmektedir. Bu nedenle sahte mallar alırken maruz kaldığı risklerin ve hem devlet hem de sağlık veya kişisel bütünlük üzerindeki etkilerinin farkında olmalıdır. (e) Halkın bilinçlendirilmesi gereklidir. Sahteciliğe karşı bir başka seçenek de tüketiciler, dağıtım üyeleri ve hükümet kuruluşları

arasında destek sağlama aracı olarak sorunla ilgili tanıtımın artırılmasıdır. (f) Sahte ve korsan ürün üretimi yanında tüketimine ilişkin cezaların caydırıcılığı arttırılmalıdır. Bu anlamda, cezai telif hakkı ihlallerini neyin oluşturduğuna ilişkin yasalar genişletilmeli ve cezalar arttırılmalıdır (g) Daha sıkı ve yeni teknoloji ile donatılmış sınır önlemleri uygulanmalıdır.

Çalışmanın yeni çalışmalara öncülük etmesi beklenmektedir. Şöyle ki, ilk olarak sahte ve kaçak piyasanın ekonomik etkilerine değinen çalışma bu etkilerin Türkiye açısından ne ölçüde geçerli olduğu sorusuna cevap vermemiştir. Bu anlamda ar-ge ve inovasyona önemli ölçüde vergi teşviki veren Türkiye'nin hedefinin teknoloji ve yeniliğe açık bir ekonomik yapı hedeflediği açıksa da teşviklerden fayda sağlayabilmesi için fikri mülkiyet haklarını geliştirmesi gerektiği aşıkardır. Diğer yandan araştırmamıza göre sahte ve korsan ürünlere ilişkin tüketici odaklı çalışmalar kısıtlıdır ve bu alanın geliştirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Bamossy, G. ve Scammon, D. L. (1985). Product Counterfeiting: Consumers and Manufacturers Beware. Hirschman, E. ve Holbrook, M. (Eds) içinde *Advances in consumer research volume 12*, (ss. 334-339), Provo: Association for Consumer Research.
- Banerjee, D. (2013). Effect of piracy on innovation in the presence of network externalities. *Economic Modelling*, 33, 526–532.
- Banerjee, D. ve Chatterjee, I. (2010). The impact of piracy on innovation in the presence of technological and market uncertainty. *Information Economics and Policy*, 22, 391–397. B
- BASCAP (2013). *Long term impacts of counterfeiting and piracy on increased foreign direct investment and employment in Kenya*. Çevrimiçi <https://iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2016/11/FDI-and-employment-in-Kenya.pdf>
- Bekhouche, I. E. (2018). Copyright and trademark offences which might infringe the consumer's rights. *Athens Journal of Law*, 4(3), 243-254.
- Blackstone E., Fuhr J. ve Pociask, S. (2014). The health and economic effects of counterfeit drugs. *American Health & Drug Benefits*, 7, 216–224
- Bradley, W.ve Kolev, J. (2019). Can piracy increase innovation? The software industry's response to online file sharing. *SMU Cox School of Business Research Paper*, No. 19-12.
- BSA (2008). *Piracy reduction impact study*. Çevrimiçi <https://ww2.bsa.org>.

Butticè, V., Caviggioli, F., Franzoni, C., Scellato, G. ve Thumm, N. (2018). Impact of counterfeiting on the performance of digital technology companies. *JRC Digital Economy Working Paper, No. 2018-03*

Cademan, A., Henriksson, R. ve Nyqvist, V. (2012). *The effect of counterfeit products on luxury brands: An empirical investigation from the consumer perspective.* Çevrimiçi <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:530386/fulltext01.pdf>

Cannon, R. M. (2017). Enforcement of media piracy: America's hardline approach versus japan's lackadaisical approach and the future of enforcement in Japan under the trans-pacific partnership. *Washington University Global Studies Law Review, 16(3)*, 483-512.

CEBR (2002). *Counting counterfeits: Defining a method to collect, analyse and compare data on counterfeiting and piracy in the single market.* Çevrimiçi http://www.hamisitasellen.hu/wp-content/uploads/2014/04/final-report-cebr_en.pdf

Çan, O. ve Utku, F. (2018). *Turkey - transit passing goods as per the new ip code.* Çevrimiçi <https://legal.deris.com/en/insights/anti-counterfeiting-and-customs-ip-enforcement/34-turkey-transit-passing-goods-as-per-the-new-ip-code>

ECOFIN (2017). *The thirteenth session: march 31 to april 2, 2017. Ecofin background guide.* Çevrimiçi <https://static1.squarespace.com>.

Eisend, M. ve Schuchert-Güler, P. (2006). Explaining counterfeit purchases: A review and preview. *Academy of Marketing Science Review, 2006(12)*, 1-22.

Ene, C. ve Mihăescu, G. L. (2014). The fight against consumer goods counterfeiting - dimensions, challenges, solution. *Economic Insights Trends and Challenges, 3(4)*, 53-67.

EUIPO (2017). The economic cost of IPR infringement in the smartphones sector. Çevrimiçi <https://euiipo.europa.eu>.

EUIPO (2019). *2019 status report on IPR infringement.* Çevrimiçi <https://op.europa.eu>.

Fernandez, R.N., Ribeiro, F.G. ve Duarte, J. (2018) Effects of software piracy on economic growth. *International Journal of Economics and Finance, 10*, 1-11.

FRONTIER (2009). The impact of counterfeiting on governments and consumers. Çevrimiçi <https://iccwbo.org>.

FRONTIER (2011a). *Estimating the global economic and social impacts of counterfeiting and piracy.* Çevrimiçi <https://iccwbo.org>.

FRONTIER (2011b). *The economic and social impacts of counterfeiting and piracy in Turkey*. Çevrimiçi <https://iccwbo.org>.

FRONTIER (2017). *The economic impacts of counterfeiting and piracy*. Çevrimiçi https://www.inta.org/Communications/Documents/2017_Frontier_Report.pdf

Güran, C., Tosun, U., Tosun, N., Bayar, N., Canyaş, O. ve Kaya, M. (2008). *Sahte ve kaçak ticari malların Türkiye ekonomisi üzerine etkileri*. İstanbul: Marka Koruma Grubu Yayını.

ICC (2016). *Counterfeiting, piracy and smuggling in India effects and potential solutions*. <https://cdn.iccwbo.org>.

IMC (2007). *Assessment of brand names protection in Egypt*. Çevrimiçi https://www.academia.edu/5397014/Assessment_of_Brand_Names_Protection_in_Egypt_-EN

İzmen, Ü. (2019). 21. yüzyılın sorunu kaçak, taklit ve sahte ürünlerin ticareti. Çevrimiçi <http://markakoromagrubu.org/yayinlar>

Jain, S. (2008). Digital piracy: A competitive analysis. *Marketing Science*, 27(4), 610-626

Karaganis, J. (2011). *Rethinking piracy*. Çevrimiçi <http://piracy.americanassembly.org>.

Kim, J. E., Cho, H. J. ve Johnson, K. K. (2009). Influence of moral affect, judgment, and intensity on decision making concerning counterfeit, gray-market, and imitation products. *Clothing and Textiles Research Journal*, 27(3), 211-226.

Kumar, R., Yadav, S. K. ve Verma, S. (2018). Intellectual property rights protection and foreign direct investment: a study of BRICS countries. *World Review of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development*, 14(6), 694-704.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı (t.y.). *Ticarette bağlantılı fikri mülkiyet anlaşması (TRIPS) (1994)*. Çevrimiçi <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-14266/uluslararası-sozlesmeler.html>

Maliye Postası (2015). *Yurtdışına sahte ürün götürenlere rüşvet karşılığı çıkış sağladığı öne sürülen 9 gümrük muhafaza memuru gözaltına alındı*. Çevrimiçi <http://www.maliyepostasi.com>.

MarkMonitor (2015). *Global consumer shopping habits survey 2015*. Çevrimiçi <https://www.markmonitor.com>.

NetNames (2015). *Counting the cost of counterfeiting*. Çevrimiçi <https://www.gtld.com>.

- Ndubuisi, G. ve Foster, N. (2018). Domestic intellectual property rights protection and the margins of bilateral exports. *UNU-MERIT Working Paper Series, No. #2018-035*.
- Ndubuisi, G. (2019). *Intellectual property rights protection and export quality upgrading*. Çevrimiçi https://www.researchgate.net/publication/336055652_Intellectual_Property_Rights_Protection_and_Export_Quality_Upgrading
- OAMI EUROPA (2015). *The economic cost of ipr infringement in the clothing footwear and accessories sector*. Çevrimiçi <https://www.oami.europa.eu>.
- OECD (2008). *The economic impact of counterfeiting and piracy*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2017). *Fake goods, real losses trade in counterfeit products and the UK economy*. Çevrimiçi <https://www.oecd.org/gov/risk/counterfeits-and-the-uk-economy.pdf>
- OECD (2018). *Trade in counterfeit goods and the Italian economy: Protecting Italy's intellectual property*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2019a). Counterfeiting and piracy and the Swedish economy: making sure "made in Sweden" always is, illicit trade. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2019b), *Trade in counterfeit products and the UK economy 2019 update*. Çevrimiçi <https://www.oecd.org/governance/risk/trade-in-counterfeit-products-and-the-uk-economy-2019.htm>
- OECD/EUIPO (2019). *Trends in trade in counterfeit and pirated goods, illicit trade*. Paris: OECD Publishing.
- Shams, K. (2015). *As louis vuitton knows all too well, counterfeiting is a costly bargain*. Çevrimiçi <https://www.forbes.com>.
- Sharma, P. ve Chan, R. Y. (2011). Counterfeit proneness: Conceptualisation and scale development. *Journal of Marketing Management*, 27(5-6), 602-626.
- Shi W. (2008). *Intellectual property in the global trading system: EU-China perspective*. Berlin Heidelberg: Springer.
- Siwek, S. E. (2007). The true cost of copyright industry piracy to the U.S. economy. *IPI Policy Report, No. #189*.
- Spink, J., Douglas C. M., Hyeonho P. ve Heinonen, J. A. (2014). Development of a product-counterfeiting incident cluster tool. *Crime Science*, 3(3), 1-8.

Staake, T., Thiesse, F. ve Fleisch, E. (2009). The emergence of counterfeit trade: A literature review. *European Journal of Marketing*, 43(3/4): 320–349.

The Canadian Anti-Counterfeiting Network (2007). *Report on counterfeiting and piracy in Canada: a road map for change*. Çevrimiçi http://cacn.ca/wp-content/uploads/2013/09/Roadmap_for_Change.pdf

T.C. Sağlık Bakanlığı (2015). *Ürün takip sistemi projesinin 3. çalışmaya devam ediyor*. Çevrimiçi <https://www.titck.gov.tr/haber/urun-takip-sistemi-projesinin-3-calistayi-devam-ediyor-27122018173308>

UNICRI (2011). *Counterfeiting a global spread a global threat*. Çevrimiçi <http://www.unicri.it>.

UNODC (2013). *Transnational organized crime in east asia and the pacific a threat assessment*. Çevrimiçi <https://www.unodc.org>.

UNODC (2014). *The illicit trafficking of counterfeit goods and transnational organized crime*. Çevrimiçi <https://www.unodc.org>.

USITC (1984). *The effects of foreign product counterfeiting on U.S. industry*. Çevrimiçi <https://www.usitc.gov/publications/other/pub1479.pdf>

US Chamber of Commerce (2006). *Counterfeiting and piracy in Brazil: the economic impact*. Çevrimiçi http://www.icde.org.br/artigos/Counterfeiting_and_Piracy_in_Brazil.pdf

U.S. Chamber of Commerce (2016). *Measuring the magnitude of global counterfeiting creation of a contemporary global measure of physical counterfeiting*. Çevrimiçi <https://www.uschamber.com>.

Van Wijk, J. (2002). Dealing with piracy: intellectual asset management in music and software. *European Management Journal*, 20(6), 689–98.

Yang, D. (2008). *Understanding and profiting from intellectual property a guide for practitioners and analysts*. New York: Palgrave Macmillan.

Zhang, H.Y. ve Yang, X.H. (2016). Intellectual property rights protection and export quality. *International Journal of Development Issues*, 15(2), 168–180.

Zurich Insurance Company. (2014). *Counterfeit products: new risks in global value chains*. Çevrimiçi <https://www.zurich.com>.